

En bolag har avskedat sin försäljningschef och bl.a. gjort gällande att han låtit fakturera försäljningar som inte ägt rum. Arbetsdomstolen har ansett att bolagets uppgifter i vissa delar varit så vaga och oprecisa att det inte varit möjligt för motparten att bemöta eller för domstolen att bedöma dem, och uppgifterna har därför inte lagts till grund för prövningen av om det funnits laga skäl för avskedande. Domstolen har också tagit ställning till tillförlitligheten av andrahandsuppgifter om iakttagelser som gjorts av en avliden person.

PostadressBox 2018
103 11 Stockholm**Besöksadress**

Stora Nygatan 2 A och B

Telefon

08-617 66 00

kansliet@arbetsdomstolen.se

www.arbetsdomstolen.se

Expeditionstid

måndag–fredag

09.00–12.00

13.00–15.00

ARBETSDOMSTOLEN

DOM
2021-05-26
Stockholm

Dom nr 24/21
Mål nr B 30/20

KLAGANDE

S.S.

Ombud: advokaterna Kristofer Munde och Vendela Lindström,
MundeAhlberg Advokatbyrå KB, Kronhusgatan 7, 411 05 Göteborg

MOTPART

Aebi Schmidt Sweden AB, 556371-6025, Box 123, 596 23 Skänninge
Ombud: jur.kand. Johan Wijk och jur.kand. Gabriella Sköld, EY Law AB,
Jakobsbergsgatan 24, 103 69 Stockholm

SAKEN

allmänt skadestånd på grund av avskedande

ÖVERKLAGAD DOM

Linköpings tingsrätts dom den 5 mars 2020 i mål nr T 3359-18

Tingsrättens dom, se bilaga.

S.S. var anställd som försäljningschef hos Aebi Schmidt Sweden AB (Aebi Schmidt). Han avskedades den 8 juni 2018.

S.S. yrkade vid tingsrätten, såvitt nu är av intresse, att Aebi Schmidt skulle betala allmänt skadestånd till honom för att han avskedats i strid med 18 § anställningsskyddslagen.

Tingsrätten avslog hans talan i denna del.

Yrkanden och inställning

S.S. har yrkat att Arbetsdomstolen ska bifalla hans talan om allmänt skadestånd, befria honom från skyldigheten att ersätta Aebi Schmidt för rättegångskostnader vid tingsrätten och förplikta Aebi Schmidt att ersätta honom för rättegångskostnader där.

Aebi Schmidt har motsatt sig att tingsrättens dom ändras.

Parterna har begärt ersättning för rättegångskostnader i Arbetsdomstolen.

Målet har avgjorts efter huvudförhandling. Parterna har till stöd för sin talan åberopat samma grunder och bevisning som vid tingsrätten samt utvecklat sin talan på i huvudsak samma sätt som där.

Domskäl

Bakgrund

Aebi Schmidt säljer maskiner för renhållning och underhåll av bl.a. vägar och har sitt huvudkontor i Skänninge. Inom bolaget finns tre fakturerande avdelningar: sälj, service och reservdelar. Bolaget ingår i den internationella koncernen Aebi Schmidt.

S.S. anställdes 2014 som säljsupport på säljavdelningen. Hans närmaste chef var då försäljningschefen C.S. I samband med att C.S. år 2016 befordrades till vd blev S.S. försäljningschef. På säljavdelningen fanns, förutom försäljningschefen, försäljningsassistenten B.H. och några säljare. S.S. hade C.S. som närmaste chef. Det fanns även en ekonomiavdelning där ekonomichefen J.N. och ekonomiassistenten M.M. arbetade.

C.S. slutade som vd vid årsskiftet 2017/18 och efterträddes den 1 februari 2018 av M.E. S.S. underrättades om avskedande samt stängdes av från arbetet den 28 mars 2018. Han avskedades den 8 juni 2018.

Twisten

Twisten gäller om bolaget haft laga skäl att avskeda S.S.

Det som bolaget lagt S.S. till last är i korthet följande.

S.S. har agerat felaktigt i följande avseenden. Han har regelmässigt ställt ut fakturor för tidigt, vilket har medfört att intäkter redovisats för tidigt, och han har därigenom handlat i strid med bolagets rutiner och god redovisningssed (1). Han har i slutet av december 2017 felaktigt ställt ut ett stort antal fakturor som inte blivit betalda, vilket syftade till att på ett felaktigt sätt höja bolagets redovisade resultat (2). Han har också registrerat försäljningar som inte ägt rum och åsidosatt grundläggande redovisningsrutiner vid fem affärer (3–7). Han har även agerat vårdslöst och illojalt vid hantering av bolagets maskiner i tio fall (8) samt varit vårdslös vid försäljning i två fall (9). Slutligen har han underlåtit att dela med sig av försäljningsrapporter till säljarna (10).

1. Felaktiga fakturarutiner

Enligt bolaget har S.S. regelmässigt ställt ut fakturor för tidigt, vilket medfört att intäkter redovisats för tidigt, och han har därigenom handlat i strid med bolagets rutiner och god redovisningssed.

Av utredningen framgår att fakturor från försäljningsavdelningen normalt ställdes ut i bolagets affärssystem av försäljningsassistenten B.H., efter att hon fått underlag för detta från S.S. Det framgår inte klart av utredningen om även andra på avdelningen kunde instruera henne att utfärda fakturor. Vidare framgår av utredningen att bolagets affärssystem är utformat så att försäljningar normalt intäktsredovisades i bokföringen när faktura hade ställts ut.

Det synes i bolaget inte ha funnits några skriftliga rutiner eller anvisningar om när faktura ska ställas ut; i vart fall har några sådana inte lagts fram i målet. Av förhören med J.N. och M.M., som arbetade på bolagets ekonomiavdelning, framgår att de uppfattade bolagets rutiner som självklara. När det var fråga om maskiner som tillverkats i någon av koncernens fabriker skulle fakturering, enligt dem, ske när maskinen lämnade fabriken för leverans till kund, vilket också var den tidpunkt då bolaget fakturerades av tillverkaren. När det gäller försäljning av maskiner ”från gården”, dvs. maskiner som bolaget hade i lager, skulle fakturering ske när kunden hämtade maskinen i Skänninge. C.S., som var vd och S.S:s närmaste chef till slutet av 2017, har i förhör väsentligen bekräftat dessa rutiner, men också tillagt att det fanns undantag, t.ex. om det var fråga om försäljning av en begagnad maskin som köparen hade tillåtelse att hämta senare.

Bolaget följer det s.k. K3-regelverket, som framgår av Bokföringsnämndens allmänna råd (BFNAR 2012:1). Enligt detta regelverk ska ett företag redovisa en intäkt från försäljning av varor när de ekonomiska fördelar som är förknippade med posten sannolikt kommer att tillfalla eller lämna företaget i framtiden och postens anskaffningsvärde eller värde kan mätas på ett tillförlitligt sätt, samt

- a) företaget har överfört de väsentliga risker och förmåner som är förknippade med varornas ägande till köparen,
- b) företaget inte längre har något sådant engagemang i den löpande förvaltningen som vanligtvis förknippas med ägande och inte heller utövar någon reell kontroll över de sålda varorna, samt
- c) de utgifter som har uppkommit eller som förväntas uppkomma till följd av transaktionen kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Se punkt 2.18 och 23.8.

Av det yttrande som skrivits av auktoriserade revisorn F.Ö. vid PWC framgår följande. Bolaget tillämpar fraktvillkoret EXW (fritt från fabrik) Skänninge, vilket innebär att risken går över på köparen när säljaren ställt godset till köparens förfogande, t.ex. på bolagets lager i Skänninge. Detta innebär, enligt F.Ö., att intäktsredovisning kan ske så snart varan är tillgänglig för avhämtning hos bolaget.

S.S. har berättat att han – på det sätt som även J.N. och M.M. angett – brukade låta fakturera beställda maskiner när de levererades från fabriken och bolaget fick faktura från tillverkaren. När det däremot gäller försäljningar från gården, alltså från lager, har han berättat att han brukade fakturera kunden direkt efter att avtalet träffats.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning.

Det är visat att bolaget normalt intäktför en försäljning när faktura ställs ut i affärssystemet.

Av förhören framgår att S.S. vid försäljning från gården tillämpade en annan rutin för fakturering än den som J.N. och M.M. beskrivit och bolaget säger sig ha tillämpat. Det finns inga uppgifter om hur S.S. skulle ha informerats om de faktureringsrutinerna. S.S. har uppgett att han agerat som han lärt sig av sin chef C.S. Arbetsdomstolen noterar att C.S:s beskrivning av faktureringsrutinerna är påtagligt oklar, men att han nämner att fakturering vid försäljning från gården i vissa fall kan ske redan när avtalet träffats. Vidare framgår bl.a. av F.Ö:s utlåtande att det inte står i strid med god redovisningssed att intäktsföra en försäljning om avtal har träffats av försäljning av en maskin med fraktvillkoret EXW och maskinen enligt avtalet är tillgänglig för avhämtning vid faktureringstillfället. Av F.Ö:s utlåtande och bolagets uppgifter framgår att bolaget regelmässigt tillämpade fraktvillkoret EXW, låt vara att den enda faktura som åberopats som bevis i målet anger fraktvillkoret CPT, vilket innebär att köparen står för risken när godset har lämnats till den första transportören. Utredningen ger inte stöd för att S.S. generellt skulle ha fakturerat innan avtal träffats och maskinen varit tillgänglig för avhämtning. Det är således inte visat att S.S. generellt fakturerat tidigare än som varit förenligt med god redovisningssed. Inte heller är det visat att han generellt avvikit från några instruktioner han fått om hur fakturering skulle ske. Arbetsdomstolen återkommer senare till bedömningen av vissa konkreta försäljningar.

2. Felaktig fakturering i slutet av december 2017

Bolaget har vidare gjort gällande att S.S. i slutet av december 2017 ställde ut ett stort antal fakturor som sedan inte blev betalda, och att han därvid agerade i syfte att på ett felaktigt sätt höja bolagets resultat. M.E., som då var nytilträd vd, har i förhör uppgett att det i februari 2018 fanns förfallna fakturor avseende 14 miljoner kr, varav nästan 10 miljoner kr avsåg fakturor som ställts ut i december 2017. Hon har även uppgett att bolaget var tvunget att kreditera bort 8–9 miljoner kr som felaktigt fakturerats den 29 december 2017.

Uppgifter av ovan redovisat slag är, enligt Arbetsdomstolens mening, i och för sig ägnade att väcka misstankar om att det förekommit oegentligheter. Domstolen noterar samtidigt att bolaget inte presenterat någon sammanställning eller liknande av de fakturor som ställdes ut i slutet av 2017 och som inte blev betalda. Inte heller har några fakturor från denna tid lagts fram i målet. De enda närmare uppgifterna om faktureringen som finns i målet är ett e-postmeddelande från ekonomichefen J.N. till bolagets tidigare ombud, vilket innehåller en beskrivning av sex fakturor varav fyra utfärdats den 29 december 2017. Det sammanlagda värdet på dessa fyra fakturor uppgår till drygt 3 miljoner kr.

Enligt Arbetsdomstolens mening är bolagets uppgift att S.S. i slutet av december 2017 skulle ha ställt ut ett stort antal fakturor till ett sammanlagt värde i storleksordningen 10 miljoner kr, vilka till övervägande del inte blivit betalda, så vag och oprecis att den inte är möjlig för motparten att bemöta eller för domstolen att bedöma. Uppgiften kan därför inte läggas till grund för en prövning av om det funnits laga skäl att skilja S.S. från anställningen.

Bolaget har vidare gjort gällande att S.S. tillämpat en praktik där han låtit registrera fakturor i bolagets affärssystem, utan att skicka fakturan till kunden. S.S:s avsikt med detta skulle, som Arbetsdomstolen uppfattat bolaget, vara att sedermera kreditera fakturan och ersätta den med en ny när affären var i hamn, och att på detta sätt tidigarelägga bolagets intäkter och hålla upp bolagets resultat.

Det som bolaget har gjort gällande i denna del baseras på uppgifter från B.H., som arbetade som försäljningsassistent åt S.S. B.H. avled före huvudförhandlingen vid tingsrätten och har inte kunnat höras. I stället har vittnesförhör hållits med advokaten M.N., som var ombud för bolaget när S.S. avstängdes och avskedades. Han har berättat om samtal han haft med B.H. i samband med den utredning som ledde till att S.S. avskedades. M.N. har uppgett att det vid samtalet framkom en systematik där vissa fakturor, efter att de registrerats i affärssystemet, lades i en särskild hög som inte skulle skickas till kund, utan senare makuleras, och att detta var ”fejkade affärer” som fakturerades för att förbättra försäljningsvolymerna. Han har även redogjort för vad B.H. sagt till honom om händelserna kring Swedavia och P.L. Entreprenad, som Arbetsdomstolen återkommer till. Ekonomichefen J.N. har i förhör berättat att det ”i utredningen” framkom att vissa fakturor inte skickades till kund, utan i stället lades i en plastmapp på skrivbordet. J.N. har vidare uppgett att B.H. berättat för henne att avsikten hade varit att förfarandet med fakturorna skulle undanhållas från henne.

Enligt Arbetsdomstolens mening finns det inte skäl att ifrågasätta att M.N. och J.N. sanningsenligt återberättat sin minnesbild av hur de uppfattat vad B.H. sagt. Det måste dock beaktas att det är fråga andrahandsuppgifter, där domstolen helt saknar möjlighet att kontrollera hur frågorna ställdes och vilken information B.H. getts i sammanhanget (jfr 36 kap. 17 § femte stycket rättegångsbalken). Arbetsdomstolen noterar att M.N. i förhöret bara

har berört händelserna kring kunderna Swedavia och P.L. Entreprenad. Domstolen noterar också att den redovisning av dessa händelser, som M.N. några veckor efter samtalet lämnade i brev till S.S:s ombud, inte är fullt ut förenlig med de uppgifter som vittnena C.S. och P.L. lämnat. I brevet anges att bolagets vd C.S. inte kände till något om S.S:s hantering av Swedavia-affären. I förhöret har C.S. berättat att han deltog i beslutet att inte avbeställa de aktuella maskinerna, eftersom han bedömde att de skulle kunna säljas till andra kunder. När det gäller P.L. Entreprenad nämns i brevet att P.L. förnekat att han beställt den maskin som fakturan avsåg, men det framgår inte att P.L. vid den aktuella tiden förhandlat med bl.a. C.S. om köp av den maskinen men att de i stället kommit överens om köp av en annan maskin som skulle levereras senare, vilket båda P.L. och C.S. berättat om i förhör. Vidare noterar Arbetsdomstolen att J.N. under förhöret inte har sagt att B.H. för henne berättat om att fakturor lagts i en plastmapp, utan att detta framkommit i utredningen.

Vid en samlad bedömning är det, enligt Arbetsdomstolens mening, inte visat att S.S., som bolaget gjort gällande, har tillämpat en praktik där han låtit registrera fakturor i bolagets affärssystem utan att skicka dem till kunden.

Arbetsdomstolen övergår nu till att pröva de felaktigheter som bolaget påstår att S.S. gjort dig skyldig till i fråga om konkreta affärer, bl.a. avseende Swedavia och P.L. Entreprenad.

3. Swedavia

Av utredningen framgår följande. Under våren 2017 räknade S.S. med att bolaget skulle få en större beställning på sopmaskiner från Swedavia. Han gjorde då en beställning av fyra sopmaskiner hos en tillverkare till ett värde om 3,8 miljoner kr. Efter en tid beslutade Swedavia att inte köpa maskinerna av bolaget. I det läget beslutade S.S. i samråd med dåvarande vd:n C.S. att inte avbeställa maskinerna från tillverkaren, eftersom man bedömde att de skulle gå att sälja till andra, vilket också skedde. Swedavia har aldrig fakturerats för maskinerna.

Det som bolaget påstått i denna del är att S.S., när det blev klart att Swedavia inte skulle köpa maskinerna, inte såg till att detta kom till uttryck i bolagets affärssystem genom att ta bort kundorder avseende Swedavia och ändra till en lagerbeställning.

Av förhöret med M.N. framgår att han genom samtal med B.H. fått uppfattningen att hon uppfattat att S.S. instruerat henne att låta ordern ligga kvar i affärssystemet och att ”plocka ur” Swedavia-affären först när maskinerna var sålda till annan kund.

Enligt Arbetsdomstolens mening går det inte av detta att dra någon slutsats om att S.S. instruerat eller avsett att instruera B.H. om något annat än att låta ordern till tillverkaren ligga kvar, dvs. att inte avbeställa maskinerna.

Enligt Arbetsdomstolens mening förtjänar S.S. viss kritik för att han inte såg till att det i bolagets affärssystem redovisades att det inte längre fanns en tilltänkt kund för de maskiner som beställts av tillverkaren. Samtidigt måste noteras att bolaget inte redovisat vilka rutiner som bolaget hade i detta avseende eller hur dessa kommunicerats med S.S. Med beaktande av vad som framkommit om att bolaget intäktstjänar en försäljning först vid fakturering kan det inträffade inte, som tingsrätten angett, ha lett till felaktig intäktsredovisning.

4. P.L. Entreprenad

Av förhören med dåvarande vd:n C.S. och P.L. framgår följande. Bolaget fick under hösten 2017 möjlighet att i Tyskland köpa en lättsåld maskin till bra pris (den tyska maskinen). En av bolagets säljare försökte sälja den tyska maskinen till P.L. Entreprenad, som är en återkommande kund till bolaget, men fick inte till någon affär. Efter det försökte även C.S. sälja maskinen till P.L. Entreprenad, men det gick inte, bl.a. på grund av att maskinen hade fel färg och utrustning. I stället kom C.S. överens med P.L. om köp av en annan maskin.

Av utredningen i övrigt framgår följande. Överenskommelsen mellan C.S. och P.L. träffades i slutet av december 2017 och avsåg en nyttillverkad maskin som skulle levereras under våren 2018. Den 29 december 2017 ställdes en faktura ut till P.L. Entreprenad. Fakturan avsåg den tyska maskinen. Priset var 820 000 kr och betalning skulle ske inom 90 dagar. S.S. har uppgett att det var C.S. eller säljaren som bestämde att fakturering skulle ske.

P.L. har bestämt förnekat att han fått del av fakturan. Att någon faktura inte skickats till P.L. Entreprenad får visst stöd av M.N:s uppgifter om att B.H. berättat att hon blivit instruerad att inte skicka fakturan, utan att den skulle makuleras.

Sedan det uppdagats att fakturen var felaktig har den återtagits. Affären avseende den nytillverkade maskinen har genomförts och den tyska maskinen har sålts till en annan kund.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning.

Det är genom utredningen klarlagt att den faktura som ställdes ut till P.L. Entreprenad den 29 december 2017 varit felaktig, att affären med den tyska maskinen inte hade blivit av samt att C.S. och P.L. träffat avtal om köp av en nytillverkad maskin med leverans under våren 2018.

Om avtal hade träffats om köp av den tyska maskinen med fraktvillkoret EXW, och maskinen enligt avtalet var tillgänglig för avhämtning vid faktureringsstillfället, har det inte stått i strid med god redovisningssed att ställa ut fakturan redan i slutet av december 2017 även om betalning skulle ske först 90 dagar senare.

C.S. och S.S. har båda i förhör sagt att det kan ha blivit ett missförstånd om vilken av de två affärerna – den tyska maskinen eller den nytillverkade – som gått i lås. Om så skulle vara fallet är det inte möjligt att dra någon slutsats om vem som kan lastas för detta missförstånd.

Det som talar emot att faktureringen skett av misstag är att P.L. förnekat att han mottagit fakturan och uppgiften att B.H. ansett sig ha fått instruktion om att inte skicka fakturan. Dessa uppgifter ger visst stöd för bolagets påstående att fakturan ställdes ut i medvetande om att den var felaktig och i syfte att höja resultatet före årsskiftet, och att tanken var att fakturan senare skulle makuleras och ersättas av en faktura för den nytillverkade maskin som P.L. beställt. I sammanhanget måste anmärkas att det av utredningen i målet inte går att dra några tillförlitliga slutsatser om det i så fall var S.S., C.S. eller någon annan som skulle ha instruerat B.H. att inte skicka fakturan.

Vid en samlad bedömning finner Arbetsdomstolen inte visat att S.S. agerat i strid med vd:s instruktioner eller medvetet felaktigt låtit fakturera P.L. Entreprenad den 29 december 2017.

5. Säby Maskin

Av utredningen framgår följande. S.S. lät den 29 december 2017 ställa ut en faktura till Säby Maskin på 410 000 kr avseende en begagnad sopmaskin som bolaget hade i lager, med betalning inom 90 dagar. S.S. har gjort gällande att Säby Maskin beställt maskinen. P.S., som företräder Säby Maskin, har i förhör berättat att han förde diskussioner om köp av maskinen, men att han velade och sedan hoppade av. P.S. har också uttryckt att S.S.

nog trodde att affären var mer klar än den faktiskt var, eftersom P.S. väl hade sagt ”vi tar den här” eller så.

M.M. har i förhör berättat att hon vill minnas att hon pratat med någon på Säby Maskin som sa att de inte fått fakturan. P.S. har i förhöret med honom inte fått någon fråga om fakturan.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning.

Förhöret med P.S. ger stöd för att S.S. kan ha trott att avtal träffats med Säby Maskin om köp av maskinen. Det är således inte visat att S.S. medvetet felaktigt fakturerat Säby Maskin. Han förtjänar dock viss kritik för att inte tydligare ha förvissat sig om att parterna var ense. Det är enligt domstolen inte visat att någon faktura inte skickats till Säby Maskin.

6. Volvo

När det gäller Volvo har tingsrätten inte funnit utrett att S.S. agerat felaktigt. Arbetsdomstolen gör ingen annan bedömning.

7. Åkarnas Hydraulservice

Parterna synes vara överens om att Åkarnas Hydraulservice någon gång vid årsskiftet fick en faktura avseende varor som inte levererats eller beställts. S.S. har uppgett att detta avsåg hyvelblad som blivit dubbelbeställda och att detta berott på att en av säljarna bokat fel i ordersystemet. Efter att Åkarnas Hydraulservice reklamerat skrev B.H. i e-post till S.S. att det var ”denna faktura som vi misstänkte skulle komma med vändande post”.

S.S:s uppgift att det skett en dubbelbeställning som berott på fel i säljarens underlag motsägs inte av utredningen i målet. Enligt Arbetsdomstolens mening ger utredningen i denna del inte stöd för mer än att S.S. låtit fakturera Åkarnas Hydraulservice för vissa hyvelblad trots att han misstänkte att beställningen var felaktig. För detta förtjänar han viss kritik.

8. Hanteringen av bolagets maskiner

Bolaget har gjort gällande att S.S:s hantering av maskiner varit illojal och vårdslös. Bolaget har i korthet anfört följande. Vid en inventering 2018 visade det sig att ett 30-tal maskiner saknades i bolagets lager i Skänninge. Efter en omfattande undersökning kunde de allra flesta av

maskinerna lokaliseras hos bolagets kunder. Det har dock saknats dokumentation om var maskinerna befunnit sig och på vilka grunder, vilket medfört risk för att bolaget t.ex. inte kunnat styrka sin äganderätt till maskinerna. Vidare har vissa av maskinerna i bolagets bokföring varit angivna som nya, trots att de lånats eller hyrts ut. Detta har medfört att maskinerna har haft ett för högt värde i bokföringen. Hos bolaget fanns det ett system med blanketter som skulle fyllas i vid utlåning. Detta system har inte följts. S.S. har i egenskap av försäljningschef varit ansvarig för dessa brister. Vidare har bolaget, som Arbetsdomstolen uppfattat det, gjort gällande att S.S:s utlåning och motsvarande inte har skett på affärsmässiga grunder och att agerandet har medfört skada för bolaget och vinning för S.S. och hans familj.

Bolaget har i denna del hänfört sig till tio olika händelser.

S.S. har bestritt vad som lagts honom till last.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning.

Beträffande fyra händelser – Centric, Hagbergs, Uddevalla kommun och Franzén – har tingsrätten inte ansett det utrett att de påstådda bristerna kunnat läggas S.S. till last. Arbetsdomstolen gör ingen annan bedömning. När det gäller övriga sex händelser – Agrotec, Turebergs, PEAB, Gruplas, Agro och Härjedalens kommun – visar utredningen att hanteringen av maskinerna skett på affärsmässiga grunder. Något annat synes bolaget inte heller ha gjort gällande. Däremot saknades det, som tingsrätten funnit, dokumentation om händelserna.

Utredningen ger alltså inget som helst stöd för att S.S. skulle ha lånat ut eller på annat sätt hanterat maskiner annat än på affärsmässiga grunder, eller att han agerat på ett sätt som varit till skada för bolaget och vinning för honom eller hans familj. Vidare framgår det av förhören med S.S. och C.S. att dessa haft god kännedom och kontroll över var de olika maskinerna befunnit sig och bakgrunden till detta. Däremot visar utredningen att det i stor utsträckning har saknats dokumentation som gjort det möjligt för andra inom bolaget att kontrollera var maskinerna befunnit sig och i vilket skick de varit. Det finns, enligt Arbetsdomstolens mening, inte skäl att ifrågasätta att det förekommit att maskiner som av olika skäl befunnit sig i andras besittning har haft ett för högt värde i bolagets årsredovisning.

Frågan är om dessa brister kan läggas S.S. till last på ett sätt som har betydelse för frågan om det funnits laga skäl för avskedande.

De maskiner som det är fråga om hade enligt bolaget ett värde på mellan 130 000 kr och en miljon kr vardera. Det är fråga om omsättningstillgångar som normalt i årsredovisningen ska tas upp till det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet på balansdagen, se 4 kap. 9 § årsredovisningslagen (1995:1554). Bolaget är också enligt lag skyldigt att genomföra en inventering av varulager, se lagen (1955:257) om inventering av varulager för inkomstbeskattningen.

I målet har inte redovisats att det inom bolaget skulle ha funnits några närmare anvisningar om hur anteckningar eller motsvarande skulle föras över var maskiner som ingick i varulagret befann sig, eller hur det skulle säkerställas att de tagits upp till rätt värde i bokföringen. Det förhållandet att det förekommit maskiner som bolaget inte kunde återfinna vid inventeringen 2018, trots att dessa befunnit sig på andra platser i flera år, pekar på att någon närmare inventering inte regelmässigt har skett. Hos bolaget har det funnits en blankett med rubriken Demonstrationsvillkor – Lånekvitto, som skulle fyllas i vid utlåning av maskiner och sättas i en särskild pärm. S.S:s uppgift, att ansvaret för att fylla i blanketterna legat på ansvarig säljare och att det kunde delegeras till B.H., har inte ifrågasatts. I de fall någon annan än S.S. varit ansvarig säljare är det alltså i första hand han eller hon som borde ha sett till att blanketten fylldes i och sattes i pärmen. Vidare framstår det för Arbetsdomstolen som oklart i vilka situationer blanketten var tänkt att användas. Det gäller t.ex. när en inbytesmaskin lämnats kvar hos kunden därför att det bedömts som olönsamt att frakta den till Skänninge (som t.ex. var fallet med Härjedalens kommun).

Sammantaget ger utredningen, enligt Arbetsdomstolens mening, stöd för att det i bolaget inte har funnits fungerande rutiner för dokumentation och kontroll över maskiner som ingick i varulagret, eller för hur maskinerna skulle värderas i bokföringen. I vart fall när det gäller det senare är det naturligt att tänka sig att ansvaret i första hand skulle ligga på en ekonomiavdelning. Oavsett hur det förhåller sig med den saken har annat inte framkommit än att bolagets tidigare vd och S.S:s närmaste chef, C.S., har varit fullt införstådd med hur dokumentationen och kontrollen av varulagret sköttes, och att han inte har framfört någon kritik i detta avseende. Mot denna bakgrund finner Arbetsdomstolen det inte visat att S.S:s hantering av maskiner varit illojal och vårdslös. Denna bedömning ändras inte av att M.E., efter att hon tillträdde som vd, var kritisk mot den tidigare ordningen och önskade få till en förändring.

9. Vårdslös försäljning

I fråga om försäljningarna till Trädgårdsbyn och DLL har tingsrätten ansett att det inte är visat att S.S. agerat klandervärt. Arbetsdomstolen gör ingen annan bedömning.

10. Försäljningsrapporter

Av utredningen framgår följande. S.S. använde sig inte av de möjligheter som bolagets affärssystem gav att dela med sig till säljarna av regelbundna

säljrapporter. Han har själv förklarat att detta berodde på att affärssystemets redovisning var rörig, och att han därför manuellt lät upprätta försäljningsrapporter som lämnades till säljarna. C.S. har berättat att han var införstådd med hur detta fungerade, och har inte invänt mot det. När M.E. tillträdde som vd i februari 2018 menade hon att rutinerna borde ändras och gav S.S. i uppdrag att se till att säljarna fick försäljningsrapporter varje dag direkt ur bolagets affärssystem. S.S. kom inte att genomföra detta innan han stängdes av från arbetet i slutet av mars 2018.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning.

Bolagets tidigare vd har varit fullt införstådd med och inte invänt mot hur S.S. informerade säljarna om försäljningsresultatet. Det finns inget stöd i utredningen för att S.S:s agerande skulle ha haft till syfte att medvetet ge en felaktig bild av försäljningsresultatet. S.S. kan möjligen kritiseras för att han, efter att han uppmanats till det av M.E., inte ordnade så att säljarna fick dagliga försäljningsrapporter direkt ur bolagets affärssystem. Av utredningen framgår dock inte i hur nära anslutning till avstängningen han fick uppdraget eller hur hans arbetssituation såg ut vid tillfället. Sammantaget anser Arbetsdomstolen att S.S:s agerande i detta avseende inte utgör skäl att skilja honom från anställningen.

Sammanfattande bedömning

En arbetsgivare får avskeda en arbetstagare om arbetstagaren grovt har åsidosatt sina åligganden mot arbetsgivaren (18 § anställningsskyddslagen). Därmed avses sådant avsiktligt eller grovt vårdslöst förfarande som inte rimligen ska behöva tålas i något avtalsförhållande.

När bolaget stängde av och avskedade S.S. gjordes detta utifrån uppfattningen att han gjort sig skyldig till ekonomiska oegentligheter, främst genom att intäktsföra (fakturera) försäljningar som inte ägt rum i syfte att förbättra försäljningsresultatet och genom att låta kunder fritt och utan ersättning disponera bolagets maskiner. Detta skulle ha varit till skada för bolaget och till vinning för S.S. eller hans familj. Arbetsdomstolen har inte funnit påståendena styrkta.

Till skillnad från tingsrätten har Arbetsdomstolen alltså inte ansett det visat att S.S. vid årsskiftet 2017/18 felaktigt låtit ställa ut ett flertal fakturor på åtskilliga miljoner kronor i strid med gällande bokföringsrutiner i syfte att höja sina försäljningssiffror, eller att han låtit utföra felaktiga orderläggningar och faktureringar samt registrerat försäljningar som inte ägt rum till en sammantaget betydande summa.

När det gäller de brister som funnits i bolaget avseende hanteringen av maskiner respektive försäljningsrapporter har Arbetsdomstolen funnit att de inte kan läggas S.S. till last på något sätt som har betydelse för om det funnits laga skäl för avskedande.

Däremot har Arbetsdomstolen funnit att det finns skäl att kritisera S.S. för att han i två eller tre fall har låtit fakturera kunder utan att i tillräcklig grad förvissa sig om att fakturan varit riktig och att han i ett fall inte sett till att en kundorder ombokats till en lagerbeställning.

De felaktigheter i S.S:s agerande som Arbetsdomstolen funnit bevisade innebär inte att han grovt har åsidosatt sina åligganden mot bolaget. Aebi Schmidt har således inte haft laga skäl för att avskeda honom enligt 18 § anställningsskyddslagen. Bolaget har inte heller haft saklig grund för att säga upp honom av personliga skäl enligt 7 § anställningsskyddslagen. S.S. har därför rätt till allmänt skadestånd (38 § anställningsskyddslagen). Arbetsdomstolen bestämmer det allmänna skadeståndet till 125 000 kr.

Rättegångskostnader

S.S. har i huvudsak vunnit målet och bolaget ska ersätta honom för rättegångskostnader vid tingsrätten och i Arbetsdomstolen. Kostnaderna vid tingsrätten har bolaget vitsordat. Den ersättning som har yrkats i Arbetsdomstolen är skälig.

Domslut

1. Med ändring av tingsrättens domslut punkten 1 förpliktas Aebi Schmidt Sweden AB att betala S.S. allmänt skadestånd med 125 000 kr med ränta enligt 6 § räntelagen från den 15 juli 2018 till dess betalning sker.
2. Arbetsdomstolen befriar S.S. från skyldigheten att betala Aebi Schmidt Sweden AB:s rättegångskostnader vid tingsrätten (tingsrättens domslut punkten 3) och förpliktar Aebi Schmidt Sweden AB att ersätta S.S. för rättegångskostnader där med 567 190 kr, varav 435 980 kr avser ombudsarvode exklusive mervärdesskatt, med ränta på det förstnämnda beloppet enligt 6 § räntelagen från den 5 mars 2020 till dess betalning sker.
3. Aebi Schmidt Sweden AB ska ersätta S.S. för rättegångskostnader i Arbetsdomstolen med 241 381 kr, varav 167 800 kr avser ombudsarvode exklusive mervärdesskatt, med ränta på det förstnämnda beloppet enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Jonas Malmberg, Carina Gunnarsson, Folke K Larsson, Charlott Richardson (skiljaktig), Göran Söderlöf (skiljaktig), Peter Winstén och Carl-Gustaf Hjort.

Rättssekreterare: Jonas Eklund

Domsbilaga
i mål nr B 30/20

Ledamöterna Charlott Richardsons och Göran Söderlöfs skiljaktiga mening

Till skillnad från majoriteten, men i likhet med tingsrätten, anser vi att följande är visat i målet. Det har vid årsskiftet 2017/18 ställts ut ett flertal fakturor och intäktsförts belopp på åtskilliga miljoner kronor trots att leverans inte skett. Såväl fakturering som intäktsredovisning har således skett för tidigt. Det har varit S.S. som, med hjälp av B.H., har utfört den felaktiga faktureringen och därmed även intäktsredovisningen och hans syfte kan inte ha varit något annat än att höja sina försäljningssiffror. Vidare har S.S. låtit utföra felaktiga orderläggningar och faktureringar samt registrerat försäljningar som inte ägt rum till en sammantaget betydande summa. Detta har inneburit ekonomisk skada för bolaget i form av att dess resultat har fått justeras och moms har erlagts på ett felaktigt sätt.

Vidare finner vi, i likhet med tingsrätten, att S.S. har brustit i sin dokumentationsskyldighet avseende de maskiner som ingått i varulagret, och att han därigenom vållat bolaget ekonomisk skada genom att utlånade nya maskiner blivit begagnade och därför fått skrivas ned med betydande belopp.

Vi vill även framhålla följande. Som försäljningschef ingick S.S. i ledningsgruppen och ansvarade för bolagets försäljningsverksamhet. Han hade en särskild förtroendeställning i bolaget och det kunde därför ställas stora krav på han skulle agera lojalt med bolaget. Med tanke på hans fleråriga anställning i bolaget som säljare, och sedan som försäljningschef med ansvar för all försäljning, förefaller det osannolikt att han inte skulle ha känt till bolagets faktureringsrutiner och ekonomisystem. Även det sätt på vilket han utfört den felaktiga faktureringen talar för att han väl kände till hur bolagets affärssystem fungerade.

S.S. har härigenom avsiktligt och grovt vårdslöst åsidosatt sina åligganden som försäljningschef och agerat på ett sätt som ingen arbetsgivare ska behöva tåla.

Vi instämmer således i tingsrättens bedömning att det funnits laga skäl för avskedande.

Överröstad i dessa delar är vi övrigt ense med majoriteten.

Bilaga

Tingsrättens dom (ledamöter: Katrin Hallsten, Helena Lindén, Malin Jonasson)

BAKGRUND

Aebi Schmidt Sweden AB (Bolaget) utvecklar, tillverkar och säljer maskiner för renhållning och underhåll. Bolaget hyr eller lånar även ut maskiner vid akuta behov och under kortare perioder. Bolaget har sitt lokalkontor i Skänninge och ingår i en europeisk koncern. S.S. anställdes av Bolaget den 14 maj 2014 och befordrades den 1 mars 2016 till försäljningschef. I mars 2018 initierade Bolaget en internutredning och senare även en utredning ledd av revisionsbyrå PWC. Den 28 mars 2018 underrättades S.S. om att han kunde komma att avskedas och samma dag stängdes han också av från arbetet. Den 8 juni 2018 avskedades S.S. från sin anställning hos Bolaget.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

S.S.

S.S. har yrkat att tingsrätten ska förplikta Bolaget att till honom betala allmänt skadestånd med 250 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 15 juli 2018 till dess betalning sker.

S.S. har yrkat att tingsrätten ska förplikta Bolaget att till honom betala 30 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 25 april 2018 till dess betalning sker avseende icke utbetald bonus.

S.S. har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

Aebi Schmidt Sweden AB

Bolaget har bestritt S.S:s yrkanden. Bolaget har inte vitsordat något belopp som skäligt i och för sig. Sättet att beräkna ränta har vitsordats.

Bolaget har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

GRUNDER

S.S.

Bolaget har avskedat honom utan att det funnits saklig grund för avsked eller uppsägning. Han har också stängts av från arbetet utan skäl. Han har därmed rätt till allmänt skadestånd för den kränkning han utsatts för enligt lagen (1982:80) om anställningsskydd (LAS). Det saknas grund för att jämka skadeståndet.

Han har enligt avtal med Bolaget rätt till rörlig ersättning (bonus) för år 2017 uppgående till cirka 30 000 kr. Bolaget har utan grund underlåtit att betala ut bonusen.

Aebi Schmidt Sweden AB

Bolaget har haft laga skäl för avsked och det har i vart fall funnits saklig grund för uppsägning av personliga skäl eftersom S.S. grovt åsidosatt sina åligganden gentemot Bolaget och agerat i strid med den allmänna lojalitetsplikten som föreligger i ett anställningsförhållande genom att:

- underlåta att dela med sig av försäljningsrapporter;
- åsidosätta grundläggande redovisningsrutiner;
- registrera försäljningar som inte ägt rum;
- agera vårdslöst och illojalt vid hantering av Bolagets maskiner samt
- agera vårdslöst vid försäljningar.

Även om det inte funnits saklig grund för avsked eller uppsägning har S.S. medverkat till den uppkomna situationen på ett sådant sätt att ett skadestånd ska jämkas till noll.

Bolaget har haft fog för att stänga av S.S. när de överlade om hans anställning skulle avslutas eftersom det fanns misstanke om att S.S. begått brott. Det finns inte något förbud mot avstängning i en situation som den aktuella.

S.S. har inte uppnått delvillkoren för bonus. Till den del som delvillkor i och för sig har uppfyllts ska bonus ändå inte utgå då S.S. förfarit oredligt vid inrapportering av bonusgrundande data vilket innebär att grundförutsättningarna för bonus saknas. Vidare har S.S. grovt åsidosatt sina åligganden som följer av anställningen varför det inte är skäligt att bonus ska utgå.

UTVECKLING AV TALAN

S.S.

Allmänt

S.S. är 33 år gammal och bor i Mantorp med sin familj. När S.S. anställdes av Bolaget hade han en månadslön om 35 000 kr. I samband med att han blev befordrad till försäljningschef fick han en månadslön om 40 000 kr. I Bolagets säljgrupp ingick det fyra till fem personer som arbetade med försäljningen av Bolagets maskiner. Det schweiziska moderbolaget hade höga försäljningskrav och försäljnings- avdelningen fakturerade omkring 400 maskiner per år. Försäljningen under år 2016 och 2017 gick bra. S.S. fick högre lön, tjänstebil och andra förmåner. Den 31 december 2017 slutade C.S., Bolagets dåvarande VD, på egen begäran. C.S. hade varit VD under i princip hela S.S:s anställningstid och de arbetade nära varandra. I februari 2018 tillträdde M.E. som VD. M.E. ansåg att det fanns många

utestående kundfordringar och uppträdde som om det var S.S:s fel. S.S. visste däremot ingenting om detta. Den 28 mars 2018 blev S.S. kallad till ett möte med M.E. och advokaten M.N. Vid detta möte blev S.S. avstängd från sin anställning och hemskickad samt underrättad om avsked eller uppsägning av personliga skäl. Under hela sin anställning hade S.S. varken fått påpekanden om att han agerat felaktigt eller någon skriftlig eller muntlig varning. Till den 7 juni 2018 pågick överläggning, under vilken S.S. var avstängd. Den efterföljande dagen blev S.S. delgiven avskedandet.

S.S. var varken ansvarig för eller utförde någon ekonomisk redovisning eller bokföring i Bolaget. Redovisning ingick inte i S.S:s arbetsuppgifter. Bokföring och redovisning sköttes av Bolagets ekonomiavdelning. S.S. hade ingen kunskap om hur och när Bolaget redovisade intäkter. Samtliga säljare registrerade säljordrar. S.S. hade inflytande över när fakturorna ställdes ut men inte hur de skulle bokföras. S.S. bad försäljningsassistenten B.H. att ställa ut fakturor i enlighet med riktlinjer han hade fått. Riktlinjerna för fakturering var oförändrade under hela S.S:s anställning. Tidpunkten för en fakturas utställande var inte avgörande för när en intäkt skulle redovisas. Bolaget hade två alternativ när det kom till faktureringsrutiner. Om Bolaget beställde en maskin från en leverantör skulle fakturan till kunden ställas ut när Bolaget tog emot fakturan från maskinleverantören. Om maskinen redan fanns i Bolagets lager kunde fakturan avseende maskinen ställas ut till kunden så snart avtal hade slutits. S.S. hade innan han stängdes av aldrig fått någon information om att han ställde ut fakturor vid fel tidpunkt. S.S. har inte brutit mot bokföringslagen, bokföringsnämndens allmänna råd, god redovisningssed eller Bolagets uppförandekod.

Påståendet om B.H:s mapp är inte någonting som S.S. känner till. Vid några tillfällen förekom det dock att fakturering skedde till fel adress eller att påminnelser skickades ut trots att kunden redan hade betalat. Det är möjligt att B.H. kan ha fört anteckningar om det. Det fanns däremot inte någon mapp innehållande felaktiga fakturor.

Det saknades inte maskiner i Bolagets lager såvitt S.S. vet. S.S. var noga med lånekvitton och medgav inte vederlagsfritt nyttjande av maskiner utom vid reparation. Ansvar för utlåningskvitton låg inte endast på S.S.

Säljaren var ansvarig för de maskiner som denne lånade eller hyrde ut. Detta kunde även delegeras till B.H. Kvittona förvarades i ett skåp på B.H:s kontor när S.S. stängdes av. S.S. är säker på att fler kvitton finns.

Underlåtelse att dela med sig av försäljningsrapporter

I Bolagets datoriserade affärssystem SAP fanns inte någon bra mall för säljrapporter och därför förde B.H. en särskild lista som blev den rapport som säljarna löpande fick del av. S.S. rapporterade dagligen försäljningssiffror till säljarna och de fick skriftliga rapporter före varje säljmöte. S.S. fick inte någon instruktion från M.E. om att skicka rapporter

till säljarna på något annat sätt än han gjorde. En sådan instruktion hade varit onödig eftersom säljarna fick dagliga rapporter.

Påståenden om registreringar av försäljningar som inte ägt rum och åsidosättande av grundläggande redovisningsrutiner

Swedavia

Bolaget hade tidigare vunnit en upphandling gjord av Swedavia avseende andra maskiner. Swedavia gjorde en preliminär bedömning att inköp av sopmaskiner kunde ske inom ramen för den upphandlingen. Då en beställning sannolikt skulle komma och för att korta ned leveranstiden la S.S. en order på fyra sopmaskiner av märket Swingo. Det ställdes inte ut någon faktura till Swedavia. Bolaget hade möjlighet att kostnadsfritt avbeställa sopmaskinerna när det visade sig att försäljning inte kunde ske inom ramen för den tidigare upphandlingen. S.S. diskuterade frågan med C.S. och de beslutade tillsammans att maskinerna inte skulle avbeställas. Maskinerna, som var lättsålda, köptes därmed in och ställdes på lager. Maskinerna såldes sedan till andra kunder under 2017. S.S. försökte inte dölja detta för ekonomiavdelningen och instruerade inte heller B.H. att göra det.

P.L. Entreprenad AB

S.S. var inte inblandad i den aktuella affären med P.L. Entreprenad AB. Det var H.M. och C.S. som gjorde affärer med P.L. Entreprenad AB. I slutet av 2017 diskuterade H.M. och P.L. Entreprenad AB en affär angående en maskin för 820 000 kr. Det uppstod ett missförstånd mellan H.M. och P.L. Entreprenad AB om huruvida avtal hade slutits varför maskinen fakturerades i december 2017. Efter årsskiftet reddes missförståndet ut och P.L. Entreprenad AB köpte en annan maskin som dessutom var dyrare. B.H. blev aldrig instruerad av S.S. att inte skicka någon faktura till P.L. Entreprenad AB.

Säby Maskin och Jord AB (Säby)

I slutet av 2017 beställde Säby en maskin för 410 000 kr. I februari 2018 meddelade Säby att de inte hade råd att fullfölja köpet. Säby köpte istället en billigare maskin. Den dyrare maskinen krediterades och såldes sedan till en annan kund för 435 000 kr. Bolaget brukade sköta liknande situationer på detta sätt.

Volvo

Bolaget har en rutin för Volvo som innebär att en preliminär order läggs redan vid beställning för att skapa ett artikelnummer. Rutinen grundar sig på ett krav från Volvo. Den preliminära ordern har raderats när de faktiska artikelnumren blivit kända.

Åkarnas Hydraulservice

Säljaren B.S. bokade fel i ordersystemet och Bolaget fick därmed en för stor leverans. När felet upptäcktes krediterades fakturan. Det tillkommande materialet tillfördes Bolagets lager. S.S. hade inget med felet eller kunden att göra, utan han hjälpte endast till med att ordna upp felet.

Påståenden om vårdslös och illojal hantering av Bolagets maskiner

Centric Service Aktiebolag (Centric)

Det var inte fråga om någon odokumenterad utlåning utan en helt vanlig försäljning. S.S. sålde en maskin till Centric och bad B.H. att fakturera den i samband med leverans i slutet av mars 2018. S.S. blev sedan avstängd och han vet därför inte vad som hände. J.J. på Centric kontaktade Bolaget när han upptäckte att fakturan saknades och Centric fick sedan fakturan. Det stämmer att S.S:s bror är anställd i Centric.

Agrotec AB (Agrotec)

S.S. och C.S. hyrde ut två maskiner som var i dåligt skick till Agrotec. De kom överens med Agrotec att Agrotec skulle ta maskinerna till sig och på egen bekostnad reparera dem. Efter reparationen skulle hyran fastställas. Maskinerna levererades till Agrotec i mars 2018 och affären hann därmed inte att avslutas innan S.S. stängdes av.

Håkan Hagberg enskildfirma (Hagbergs)

S.S. var inte involverad i affären med Hagbergs utan det var en affär som C.S. skötte.

Turebergs Åkeri AB (Turebergs)

Turebergs fick låna en ersättningsmaskin under tiden som Bolaget reparerade Turebergs trasiga. C.S. fattade det beslutet.

Uddevalla kommun

S.S. lånade inte ut en plog till Uddevalla kommun. I enlighet med ett skriftligt avtal hyrde Uddevalla kommun en plog av Bolaget. Det var H.M. som ansvarade för uthyrningen. I mars eller april 2018 skulle plogen lämnas tillbaka men då hade S.S. stängts av så han vet inte vad som hände med plogen.

PEAB

PEAB skulle ploga gator åt Stockholms stad. S.S. beställde en plog åt Stockholms stad som PEAB skulle utvärdera. S.S. fick ett mejl där det framgår att Stockholms stad beställt plogen. S.S. offererade Stockholms stad

och plogen levererades till PEAB. Med anledning av PEAB:s meddelande att de ville returnera plogen försökte S.S. få tag på rätt person på Stockholms stad för att höra hur de ville hantera frågan. Det hann dock inte redas ut innan S.S. stängdes av.

AB Gruplas (Gruplas)

S.S. hade inte ansvar för affären utan det var R.J. Den aktuella maskinen var en sandspridare som fanns i Sundsvall. R.J. och Gruplas kom överens om att Gruplas skulle köpa en ny maskin och lämna in sandspridaren. R.J. och Gruplas kom överens om att sandspridaren skulle vara kvar i Sundsvall eftersom det fanns intressenter i närområdet. Sandspridaren blev kvar ett tag. Det blev ingen affär, men S.S. vet inte varför.

Agro Maskin AB i Billesholm (Agro)

O.K. sålde en saltspridare till Agro. S.S. var inte ansvarig. Agro är återförsäljare av maskiner och skulle i sin tur sälja maskinen. Maskinen levererades till Agro som levererade den till slutkunden men maskinen fungerade inte. Bolaget skickade en servicetekniker för att undersöka maskinen men innan felet hann åtgärdas frånträdde slutkunden köpet. Agro åtog sig att försöka hitta en ny köpare till maskinen. Bolaget och Agro kom överens om att låta maskinen vara kvar hos Agro tills vidare. Av samma skäl beslutade Bolaget att inte kreditera fakturan. Besluten fattades av C.S. Affären avsåg en maskin som i sammanhanget är billig.

Franzén och Söner AB (Franzén)

Det var C.S. som gjorde affären med Franzén och S.S. hade ingen kännedom om den. S.S. gjorde beställningen av förlängningsgaffeln eftersom C.S. bad om det. S.S. vet inte om det fanns någon dokumentation. Förlängningsgaffeln var värd 8 775 kr. S.S. har träffat Franzéns VD tre till fyra gånger. En gång vid en jakt och övriga gånger i tjänsten.

Härjedalens kommun

Det stämmer att påbyggnadsdelarna lämnades kvar på Svegs flygplats. Det berodde på att de var för stora för att transporteras med vanlig lastbil. S.S. och C.S. bedömde att värdet på påbyggnadsdelarna var för lågt för att det skulle vara värt att beställa särskild transport. S.S. och C.S. beslutade därför att lämna kvar påbyggnadsdelarna för att säljas till en lokal skrothandlare.

Påståenden om vårdslös försäljning

Trädgårdsbyn Stengården (Trädgårdsbyn)

Trädgårdsbyn hade tidigare haft problem med betalningar. Trädgårdsbyn ville köpa en ytterligare maskin av Bolaget men hade blivit nekad kredit. Trädgårdsbyn informerade S.S. om att de hade erbjudits en maskin på

avbetalning av ett annat företag. För att inte förlora en kund beslutade S.S. i samråd med C.S. att Trädgårdsbyn skulle få köpa en maskin på avbetalning.

De Lage Landen Finans AB (DLL)

DLL hade återtagit en leasad maskin från Trädgårdsbyn. Det var aldrig tal om att överta affären från DLL. S.S. diskuterade möjligheten att få provision från DLL om Bolaget hittade en köpare till maskinen. S.S. uppfattade aldrig att M.E. motsatte sig en sådan affär.

Storleken på skadeståndet

Det yrkade allmänna skadeståndet har satts högt på grund av den kränkning som S.S. har utsatts för. Utöver det felaktiga avskedandet har S.S. utan grund varit avstängd under lång tid. Vidare har Bolaget till flera personer vid upprepade tillfällen lämnat ogrundade påståenden om att S.S. har begått brott.

Rätt till bonus

S.S. har rätt till bonus med ungefär det yrkade beloppet. Det har inte brustit i grundförutsättningarna för bonus. S.S. har inte brustit i rapporteringen av bonusgrundande data. Bolagets redovisning av bonus bygger på siffror som Bolaget inte har redovisat något underlag för.

Aebi Schmidt Sweden AB

Allmänt

Som försäljningschef var S.S. ansvarig för Bolagets försäljningsavdelning bestående av fyra säljare, en demonstratör och försäljningsassistenten B.H. S.S. ingick i Bolagets ledningsgrupp och innehade därmed en förtroendeställning i Bolaget som medförde ett särskilt åliggande för honom att bevaka och tillvarata Bolagets intressen. S.S. ansvarade för Bolagets maskinpark och därmed lagerföringen av Bolagets maskiner, men också prissättning, värdering vid inbytesaffärer samt offerering och fakturering av maskiner som såldes och hyrdes ut. B.H. fungerade därvid som ett faktureringsstöd för S.S. Under januari och februari 2018 var B.H. emellertid sjukskriven och S.S. skötte då all fakturering på egen hand med visst stöd från Bolagets kontor i Norge.

Snart efter att M.E. hade tillträtt som VD upptäckte hon att det fanns stora kundfordringar som hade förfallit till betalning. Bolagets ekonomichef J.N. hade också reagerat på att ordrar om ett sammanlagt värde om 8-9 miljoner kr hade lagts in strax före årsskiftet 2017/2018 i Bolagets affärssystem SAP. M.E. initierade därför en internutredning i mars 2018 som sköttes av koncernens controller. Det inleddes också en utredning genomförd av PWC. Genom utredningarna upptäcktes tre typfall av felaktigheter i form av försäljningar som intäktsförts för tidigt, kunder som fakturerats för varor de

inte beställt samt att det saknades maskiner i Bolagets maskinpark. Samtliga felaktigheter kopplades samman med S.S.

PWC granskade ett antal affärshändelser under perioden december 2017 - mars 2018. PWC kunde därvid konstatera att det systematiskt hade intäktsförts transaktioner motsvarande flera miljoner kronor för tidigt i SAP. Bolagets rutin i förhållande till fakturering är att en faktura ska ställas ut först när beställd maskin lastas för leverans till kund eller hämtas av kund. Intäktsredovisningen för försäljningen sker automatiskt i samband med faktureringen. Fakturering kan också ske genom förskottsfaktura i en situation då kunden önskar ta del av fakturan innan leverans. Detta är dock ett undantag och förskottsfakturor bokförs inte som en intäkt i Bolagets resultaträkning.

S.S. var ansvarig för samtliga affärshändelser som PWC granskade där fakturering och intäktsföring, som rätteligen skulle ha skett våren 2018 i samband med leverans, hade skett före årsskiftet. Även om S.S. inte var ekonomiansvarig ingick det i hans arbetsuppgifter att hantera ordrar och se till att fakturering skedde på ett korrekt sätt och i rätt tid för att Bolagets ekonomiavdelning skulle få ett korrekt underlag. S.S:s agerande har varit i strid med bokföringslagen, bokföringsnämndens allmänna råd, god redovisningssed, Bolagets rutiner för fakturering och Bolagets uppförandekod som S.S. tagit del av. S.S. har varit väl införstådd med att han agerade felaktigt och i vart fall borde han ha varit det. På grund av S.S:s agerande har Bolagets tillgångar inte redovisats på ett korrekt sätt och Bolaget har erlagt moms för tidigt, vilket har orsakat räntekostnader för interna lån och haft en direkt inverkan på resultaträkningen.

M.E. reagerade också på att S.S. inte delade med sig av regelbundna försäljningsrapporter till säljarna. Bolagets säljare påtalade för M.E. och J.N. att de ville kunna ta del av försäljningsrapporter för att kunna följa sina bonusmål. De enda rapporter som S.S. delade med sig av var manuellt upprättade sådana som B.H. skickade ut till säljarna en gång per år inför bonusutbetalningen. I de manuellt upprättade försäljningsrapporterna hade S.S. medvetet exkluderat information om försäljningarna som han felaktigt hade lagt in i SAP. M.E. instruerade S.S. vid flertalet tillfällen att skicka försäljningsrapporter till säljarna men S.S. följde inte dessa uppmaningar. När M.E. redovisade fullständiga försäljningsrapporter upptäckte säljarna inkorrekta försäljningar. SAP innehåller en bra mall för försäljningsrapporter.

B.H. berättade för M.E. och J.N. hur hon på S.S:s instruktioner hade lagt in ordrar i SAP och skrivit ut fakturor som placerades i en speciell mapp. Mappen innehöll falska fakturor som inte skulle skickas ut till kunden utan som i framtiden skulle makuleras eller krediteras. Ekonomiavdelningen fick också instruktioner från S.S. att inte skicka ut någon fakturapåminnelse eftersom S.S. skulle sköta det själv. När det registrerades en försäljning i SAP skapades ett ordervärde. Tillvägagångssättet innebar att S.S. kunde upprätthålla försäljningssiffror gentemot moderbolaget i Schweiz men också

nå sina egna bonusmål. Efter att M.E. hade tillträtt som VD ändrades rutinen så att ekonomiavdelningen kunde skicka ut fakturapåminnelser utan försäljningsavdelningens inblandning. När detta skedde uppstod stort missnöje hos kunder eftersom de fick fakturapåminnelser för maskiner som de varken hade beställt eller tidigare fakturerats för. I samband med internutredningen uppdagades det således att S.S. under år 2017 och 2018 hade registrerat försäljningar i SAP utan bakomliggande beställningar från kund.

Under internutredningen framkom det också uppgifter om att maskiner som tillhörde Bolaget saknades. Vid en efterföljande inventering visade det sig att ett trettiotal maskiner saknades i Bolagets maskinpark. Det handlade om maskiner som var värda allt från 130 000 kr till 1 miljon kr. S.S. hade hyresfritt placerat flera maskiner hos olika kunder utan dokumentation. S.S. ansvarade för Bolagets uthyrning och utlåning av maskiner. Bolaget har behövt lägga ned tid på att lokalisera maskinerna och har haft kostnader för att transportera hem eller skrota maskiner. Dessutom har det medfört uteblivna intäkter för Bolaget eftersom de aktuella maskinerna inte har kunnat säljas eller hyras ut. Vidare har det inneburit en värdeminskning av maskinerna eftersom de har använts av kunder utan motsvarande intäkt. Agerandet har också kunnat medföra frågetecken ur ett ägarrettsligt perspektiv. Om en maskin hade stått hos en kund som gick i konkurs skulle maskinen inte varit sakrättsligt skyddad. Bolaget har hittat ett fåtal utlåningskvitton som är undertecknade av S.S. Dessa är bristfälligt ifyllda och motsvarar inte Bolagets rutiner för dokumentation. S.S. godkände samtliga utlåningar av Bolagets maskiner utan att se till att nödvändig dokumentation var på plats. S.S:s agerande stod i strid med bokföringslagen, bokföringsnämndens allmänna råd, god redovisningssed och Bolagets uppförandekod. Agerandet utgjorde också brott mot de allmänna principerna om lojalitet i anställningsförhållanden samt medförde skada för Bolaget och vinning för S.S. och dennes familj.

Exempel på registreringar av försäljningar som inte ägt rum och åsidosättande av grundläggande redovisningsrutiner

Swedavia

Våren 2017 förlorade Bolaget Swedavias upphandling av sopmaskiner. Inledningsvis lades en beställning i SAP på fyra sopmaskiner till ett värde av 3,8 miljoner kr för Swedavias räkning. Swedavia meddelade sedan att någon affär inte kunde ske. S.S. lät emellertid ordern ligga kvar i SAP som om Bolaget hade kvar affären. S.S. instruerade B.H. att ”inte meddela ekonomiavdelningen om att det egentligen inte finns någon affär med Swedavia”, vilket B.H. berättade för M.E. och J.N. under internutredningen. För det fall en order har lagts in fel ska den omedelbart tas bort enligt Bolagets rutiner för att en korrekt redovisning av orderstocken ska kunna ske gentemot koncernledningen. Det ifrågasätts i och för sig inte att C.S. godkände att maskinerna inte avbeställdes. Bolaget bestrider däremot att C.S. skulle ha godkänt S.S:s beslut att låta Swedavias kundorder ligga kvar.

P.L. Entreprenad AB

M.M., ekonomiassistent på Bolaget, kontaktade P.L. med anledning av en obetald faktura om 820 000 kr som var utställd av Bolaget den 29 december 2017. P.L. uppgav då att hans företag inte hade beställt eller fått någon maskin levererad av Bolaget, och inte heller hade mottagit någon faktura. Bolagets säljare H.M. träffade P.L. på ett möte, men någon försäljning skedde inte. I internutredningen framkom det att S.S. hade lagt in en order trots att P.L. Entreprenad AB inte hade gjort någon beställning och sedan instruerat B.H. att ställa ut, men däremot inte skicka, en faktura. Fakturan är nu krediterad av Bolaget.

Säby

Under internutredningen kontaktade M.M. Säby med anledning av en obetald faktura om 410 000 kr som var utställd av Bolaget den 29 december 2017. P.S. på Säby förklarade då att det aldrig hade blivit någon affär avseende den begagnade sopmaskinen. Trots det hade S.S. ställt ut en faktura på Säby avseende den begagnade sopmaskinen.

Volvo

H.M. upptäckte att Volvo hade fakturerats för köp av en plog som egentligen fanns hos Malmö stad och som aldrig hade beställts av Volvo. Av mailkorrespondens mellan S.S. och B.H. framgår också att S.S. har bett B.H. ta bort en ”falsk” order från Volvo. Bolaget har inte särskilda rutiner beträffande orderläggning i förhållande till Volvo. Volvo har vissa riktlinjer som Bolaget ska följa vid orderläggning vilka faller inom ramen för Bolagets övriga riktlinjer om orderläggning och fakturering.

Åkarnas Hydraulservice

I förhållande till Åkarnas Hydraulservice registrerade S.S. felaktigt en beställning. Det var inte så att säljaren B.S. gjorde en felaktig bokning. B.S. hade inte någon möjlighet att boka eller lägga order. Av mailkorrespondens mellan S.S. och B.H. framgår också att B.H. undrade vad hon skulle göra med fakturan som de redan innan hade ”misstänkt skulle komma med vändande post”.

Exempel på vårdslös och illojal hantering av Bolagets maskiner

Centric

En av de saknade maskinerna i Bolagets maskinpark var en Wasa 300. Bolaget fick reda på att maskinen var utlånad till Centric och att S.S. hade godkänt detta. Det fanns inte någon dokumentation. S.S:s bror är verksam i Centric.

Agrotec

Under vintern 2017/2018 lånade S.S. ut två maskiner till Agrotec i utbyte mot att Agrotec skulle reparera maskinerna på egen bekostnad. Agrotec återlämnade maskinerna sommaren 2018 i undermåligt skick och maskinerna var inte reparerade. Det fanns inte någon dokumentation beträffande S.S:s överenskommelse med Agrotec.

Hagbergs

Bolaget träffade en överenskommelse med Hagbergs om att Hagbergs skulle få lämna in en plog i samband med nyköp av maskin. Den 20 november 2015 köpte Bolaget en plog från Hagbergs som inbyte i samband med att Hagbergs lade en beställning på en ny maskin. Den inbytta plogen hämtades inte hos Hagbergs vilket S.S. hade ansvaret för. Plogen lånades ut till Hagbergs utan dokumentation.

Turebergs

Under 2017 fick Turebergs låna en maskin kostnadsfritt av Bolaget efter godkännande av S.S. Det fanns inte någon dokumentation avseende utlåningen.

Uddevalla kommun

Under 2018 uppräckte Bolaget att en plog saknades. Bolaget fick information från en tekniker om att plogen fanns hos Uddevalla kommun. Bolaget vet inte när plogen lånades ut av S.S. eftersom det inte finns någon dokumentation.

PEAB

S.S. lånade ut en demoplog till PEAB utan fullgod dokumentation. Plogen var hos PEAB under 2017 och 2018. I mars 2018 mailade PEAB till S.S. med information om att de ville returnera plogen men S.S. vidtog inte några åtgärder för att genomföra detta.

Gruplas

Säljaren R.J. hade sålt en spridare till Gruplas. S.S. lät Gruplas byta in spridaren i utbyte mot ett nyinköp. När Gruplas ville byta in spridaren hade R.J. slutat. Det visade sig sedan att spridaren inte fanns i Bolagets maskinpark utan att Gruplas fortfarande hade spridaren stående hos sig. Det fanns inte någon dokumentation.

Agro

I december 2016 sålde S.S. eller säljaren O.K. en begagnad maskin till Agro. B.H. ställde ut en faktura på 80 000 kr exklusive moms som Agro

bestred med hänvisning till att maskinen inte fungerade. Bolagets ekonomiavdelning påminde S.S. om att Agro inte hade betalat fakturan. Fakturan var föremål för diskussion vid flera tillfällen och det var S.S. som hade ansvar för att lösa situationen. S.S. uppgav till ekonomichefen J.N. att Agro skulle sälja maskinen vidare eller hjälpa Bolaget att hitta en kund för den. I mars 2018 tog J.N. kontakt med I.P. på Agro som informerade om att Agro aldrig haft för avsikt att bistå Bolaget med någonting, att Agro under lång tid hade bestritt fakturan och att Agro hade försökt nå S.S. för att få Bolaget att hämta maskinen.

Franzén

I januari 2017 köpte S.S. in en förlägningsgaffel för Bolagets räkning. Förlägningsgaffeln registrerades som en demomaskin men placerades aldrig i Bolagets maskinhall. Enligt fakturan från leverantören skickades förlägningsgaffeln till Franzén.

Vid ett telefonsamtal under internutredningen meddelade Franzéns VD att någon beställning, fakturering eller leverans av en förlägningsgaffel aldrig hade skett. S.S. har inte kunnat förklara var förlägningsgaffeln är och det saknas dokumentation.

Vid telefonsamtalet berättade också Franzéns VD att Franzén hade en av Bolagets plogar stående hos sig. Plogen var en av de maskiner som saknades i Bolagets maskinhall vid inventeringen. Franzén debiterades inte för plogen och det saknas dokumentation. Franzéns VD är vän med S.S.

Härjedalens kommun

Vintern 2018 bytte S.S. in två dragbilar med tillhörande påbyggnadsdelar för Bolagets räkning från Härjedalens kommun. S.S. hämtade dragbilarna på Svegs flygplats men lämnade kvar påbyggnadsdelarna utan att informera Bolaget. I april 2018 fick Bolaget ett telefonsamtal från flygplatschefen som ville att påbyggnadsdelarna skulle fraktas bort. Det var S.S:s ansvar att frakta bort påbyggnadsdelarna direkt. Kostnaden för att frakta påbyggnadsdelarna till Bolaget offererades till 53 000 kr per del. Dokumentation avseende påbyggnadsdelarna saknas.

Exempel på vårdslös försäljning

Trädgårdsbyn

I november 2017 sålde S.S. en maskin till Trädgårdsbyn. Redan vid försäljningstillfället hade Trädgårdsbyn stora skulder till Bolaget som Trädgårdsbyn inte hade kunnat betala. Trädgårdsbyn var på grund av detta "flaggade" i Bolagets system och försäljning till dem var inte tillåtet. Trots detta sålde S.S. en maskin till Trädgårdsbyn för 149 000 kr.

DLL

I mars 2018 hade S.S. för avsikt att överta en affär som DLL hade haft med Trädgårdsbyn. S.S. stämde av upplägget med M.E. och fick ett nej. Trots detta fortsatte S.S. diskussionerna med DLL.

Rätt till bonus

Bonussystemet för 2017 bestod av flera delmål. Delmål A var ett visst koncernresultat vilket uppfylldes och genererade S.S. 6 800 kr. Delmål B (i) var en viss nettoförsäljning i Sverige. Detta mål uppfylldes inte om man beaktar S.S:s felaktiga registreringar av försäljningar. Delmål B (ii) var att det skulle finnas viss försäljningsmarginal, vilken inte uppnåddes. Delmål C var att S.S. skulle bygga upp ett återförsäljarnätverk, vilket inte skedde. Då S.S. har förfarit oegentligt och i strid med Bolagets uppförandekod när han redovisade sin prestation i delmål B (i) ska ingen bonus utgå trots att delmål A är uppfyllt.

BEVISNING

Vid huvudförhandlingen har S.S. på egen begäran hörts under sanningsförsäkran. På S.S:s begäran har även vittnesförhör med H.M., J.J., P.S., B.N. och P.F. hållits. På Bolagets begäran har förhör hållits under sanningsförsäkran med M.E. samt vittnesförhör med J.N., M.M. och M.N. På begäran av båda parter har vittnesförhör med C.S. och P.L. hållits. Parterna har åberopat skriftlig bevisning.

DOMSKÄL

Allmänna utgångspunkter

Den huvudsakliga tvistefrågan i målet är om Bolaget har haft grund för att avskeda S.S. från hans anställning som försäljningschef. Enligt 18 § LAS får avskedande ske om arbetstagaren grovt har åsidosatt sina åligganden mot arbetsgivaren. Ett avskedande får, som framhållits i motiven till bestämmelsen, ske endast i flagranti fall. Det ska vara fråga om ett sådant avsiktligt eller grovt vårdslöst förfarande som rimligen inte ska behöva tålas i något rättsförhållande. Det är arbetsgivaren som har bevisbördan för att arbetstagaren har agerat på ett sådant sätt att ett avskedande är berättigat.

Att en arbetstagare på något påtagligt sätt inte följer uppställda rutiner för ekonomisk kontroll och redovisning kan vara grund för att skilja arbetstagaren från anställningen. Sådana förfaringssätt kan nämligen typiskt sett vara ägnade att dölja ekonomiska oegentligheter och de förhindrar i vart fall arbetsgivaren från att utöva den avsedda kontrollen. Med högre tjänstanställning och ökat ansvar ökar de krav som kan ställas på arbetstagaren som då får anses ha en särskild förtroendeställning (se AD 2019 nr 49).

Bolaget har gjort gällande att S.S. grovt åsidosatt sina åligganden gentemot Bolaget och agerat i strid med den allmänna lojalitetsplikten som föreligger i ett anställningsförhållande genom att underlåta att dela med sig av försäljningsrapporter, åsidosätta grundläggande redovisningsrutiner, registrera försäljningar som inte ägt rum, agera vårdslöst och illojalt vid hantering av Bolagets maskiner och agera vårdslöst vid försäljningar. Bolaget har anfört en rad olika exempel på ageranden från S.S:s sida som Bolaget menar har utgjort grund för avskedandet.

S.S. har invänt att han dagligen rapporterade försäljningssiffror till säljarna och försåg säljarna med skriftliga rapporter före varje säljmöte, att han varken var ansvarig för eller utförde någon ekonomisk redovisning eller bokföring i Bolaget, att han inte agerade felaktigt vid registreringar av försäljningar, att det såvitt han vet inte saknades några av Bolagets maskiner och att det inte brustit i dokumentation som kan läggas honom till last samt att han inte agerade vårdslöst vid försäljningar. S.S. har i förhållande till Bolagets olika påståenden gjort gällande att han inte agerat på ett sådant sätt som utgjort grund för avskedande.

Tingsrättens bedömning

En stor del av utredningen i målet utgörs av den muntliga bevisningen. För Bolaget är M.E:s utsaga en central del av bevisningen. M.E. har under sanningsförsäkran bekräftat vad bolaget anfört sakframställningsvis och gjort i huvudsak följande tillägg och förtydliganden. När hon tillträdde som VD i februari 2018 upptäckte hon att det var många fakturor som var förfallna till betalning. Av orderstocken på 27 miljoner kr var 14 miljoner kr förfallet, varav nästan 10 miljoner kr var fakturor som hade ställts ut i december 2017. När hon frågade ekonomiavdelningen varför varken påminnelser hade skickats ut eller kunder kontaktats fick hon till svar att det skulle gå genom försäljningsavdelningen. J.N. hade också reagerat på att så mycket hade fakturerats den 29 december 2017. Hon ställde frågor till S.S. som svarade att ”han skulle lösa det”. J.N. och M.M. fick i uppdrag att ringa till kunder för att efterhöra varför betalning inte hade erlagts, varvid de fick till svar att kunderna varken hade beställt maskinen eller fått någon faktura. Hon kontaktade koncernledningen som skickade sin huvudcontroller till Skänninge. Detta ledde i sin tur till att en bedrägeriutredning beställdes från Ernest & Young samt att PWC anlätades för att granska transaktioner som var vidtagna den 29 december 2017. PWC granskade sex eller sju transaktioner där intäkten hade redovisats innan leverans hade skett och utan att någon förskottsfaktura hade ställts ut. Konsekvensen av detta blev att Bolaget fick kreditera bort 8-9 miljoner kr som felaktigt hade fakturerats den 29 december 2017. Krediteringen innebar en ekonomisk skada för Bolaget. Eftersom de också fick kontakta många kunder och efterhöra varför betalning inte hade skett, där det visade sig att kunden antingen inte hade beställt någon maskin eller att fakturan hade ställts ut lång tid i förväg, blev kunder irriterade vilket påverkade Bolagets rykte. I samband med fakturering rapporterades transaktionen direkt som en intäkt i SAP. Ekonomiavdelningen validerade inte några transaktioner utan summerade

endast de rapporterade resultaten. Det S.S. gjorde och svarade för blev i förlängningen redovisning. När en kund hade bestämt sig för en maskin lades en order knuten till kunden i Bolagets affärssystem SAP. Om en order inte resulterade i en faktisk försäljning till kunden skulle den registreras om eller plockas bort från SAP. Nya maskiner skulle vara lagerförda i Bolagets nylager men om maskinen hade varit utlånad eller uthyrd skulle den vara lagerförd i Bolagets lager för begagnade maskiner. Detta fick i sin tur betydelse för värdet på maskinerna eftersom värdet på en maskin som står i nylager inte skrivs ned. Vissa maskiner som har varit registrerade i Bolagets nylager och som har återfunnits har varit kraftigt försämrade, vilket har inneburit en stor förlust i samband med att maskinen har fått flyttas över till lagret för begagnade maskiner. Inom koncernen skickas det ut en lista med försäljningsstatistik, en s.k. delta master, varje dygn. Som försäljningschef ansvarade S.S. för att anmäla sina säljare till delta mastern. Hon fick höra från säljarna att S.S. och B.H. ”städade upp” den lista som säljarna fick innan bonusutbetalningen. Hon införde sedan måndagsmöten med säljarna som hon själv höll i och anmälde dem till delta mastern.

Tingsrätten anser att M.E. har lämnat en klar och detaljrik berättelse. Hennes berättelse får starkt stöd av J.N:s och M.M:s vittnesmål, men också av vad M.N. har uppgett om vad som framkom vid hans möte med B.H. under internutredningen. B.H. har inte kunnat höras vid huvudförhandlingen eftersom hon avlidit under målets handläggning. Med beaktande av vad M.N. - vars uppgifter härvidlag tingsrätten saknar anledning att ifrågasätta - har uppgett om B.H:s uppträdande och beteende samt sitt eget intryck av B.H. som trovärdig och tillförlitlig, gör tingsrätten bedömningen att vad B.H. berättade för M.N. kan tas för gott. Vidare får M.E:s uppgifter gällande Bolagets rutiner i allt väsentligt stöd av vad C.S. har berättat härom. Mot bakgrund av det anförda anser tingsrätten att M.E:s uppgifter kan läggas till grund för bedömningen. Härigenom är det visat att det vid årsskiftet 2017/2018 har ställts ut ett flertal fakturor och intäktsförts belopp på åtskilliga miljoner kronor trots att leverans inte skett, och att såväl fakturering som intäktsredovisning således skett för tidigt. Det är också visat att det har varit S.S. som, med hjälp av B.H., har utfört den felaktiga faktureringen och därmed även intäktsredovisningen och att hans syfte inte kan ha varit något annat än att höja sina försäljningssiffror. Vad S.S. invänt förändrar inte den bedömningen.

När det gäller de specifika exempel på felaktig orderläggning och fakturering som Bolaget har åberopat konstaterar tingsrätten att Bolaget har bevisat att S.S. har agerat felaktigt ifråga om Swedavia, P.L. Entreprenad AB, Säby och Åkarnas Hydraulservice, men däremot inte i förhållande till Volvo. I det följande redovisas närmare tingsrättens bedömning i de delarna.

Vad avser affären med Swedavia framgår av M.N:s vittnesmål att B.H. berättade att S.S. hade trott att Bolaget skulle få sälja maskinerna till Swedavia men att det sedan inte hade blivit någon affär, samt att B.H. blev instruerad av S.S. att låta ordern ligga kvar i SAP som en försäljningsvolym knuten till Swedavia och att hon skulle ”plocka ur” Swedavia-affären när

Bolaget sålde en maskin till någon annan kund. Med beaktande av vad som har framkommit beträffande Bolagets rutiner för orderläggning, kan konstateras att dessa instruktioner var direkt felaktiga. Även om maskinerna sedermera såldes har S.S:s agerande att låta ordern om 3 280 000 kr vara fortsatt knuten till Swedavia istället för att registrera om den lett till felaktig intäktsredovisning.

Beträffande affären med P.L. Entreprenad AB har M.N. berättat att B.H. beskrev dels att det var fråga om en affär som inte blev av men som försäljningsmässigt och internt redovisades som en affär, dels att hon blev instruerad av S.S. att ta fram en faktura avseende affären som sedan lades i högen av fakturor som inte skickades samt att hon själv betraktade transaktionen som en ”fejkkaffär”. S.S:s instruktioner till B.H. var i direkt strid med Bolagets faktureringsrutiner och har inneburit att en intäkt om 820 000 kr har redovisats mot koncernledningen för tidigt.

Vad avser affären med Säby har det framkommit att även denna affär har fakturerats den 29 december 2017. P.S. har därvid bekräftat S.S:s uppgifter om att affären inte fullföljdes och att Säby sedan köpte en annan maskin samt uppgett att ”S.S. nog trodde att affären var mer klar än vad han var tydlig med”. Under dessa omständigheter har S.S. likväl ställt ut en faktura före årsskiftet på samma sätt som i affären med P.L. Entreprenad AB. M.M. har berättat att denna faktura var en av de fakturor som hon fick i uppdrag att ringa om och att hon vill minnas att den hon pratade med på Säby sa att de inte hade fått någon faktura. Tingsrätten anser att det härigenom är utrett att S.S:s avsikt aldrig har varit att fakturera maskinen för 410 000 kr på ett korrekt sätt och att så inte heller skedde.

I förhållande till affären med Åkarnas Hydraulservice har S.S. hävdat att det varit fråga om en felaktig orderläggning som B.S. gjorde. Av återopad mailkonversation framgår emellertid att B.S. har skrivit till B.H. angående att Åkarnas Hydraulservice ställt sig frågande till en faktura och att de inte beställt något som stämmer med den. Av mailkonversation framgår också att B.H. skrivit till S.S. angående fakturan och att det var den som de hade misstänkt skulle komma med vändande post. Därtill har såväl M.E. som J.N. berättat att säljarna inte kunde lägga in order i SAP och av mailkonversationen framgår också att B.S. inte synes ha varit särskilt insatt i den aktuella beställningen. Tingsrätten anser att det härigenom är utrett att S.S:s påstående om att det var B.S. som gjorde en felaktig orderläggning inte stämmer. Det finns då ingen annan förklaring än att S.S. var ansvarig för den felaktiga registreringen av försäljningen.

När det sedan kommer till Volvo anser tingsrätten att det inte är erforderligt utrett att S.S. har agerat felaktigt, framförallt med hänsyn till det stöd hans uppgifter om att den avvikande orderläggningen har berott på en speciell rutin i förhållande till Volvos artikelnummer har fått av C.S:s vittnesmål.

Tingsrätten finner således att S.S. har låtit utföra felaktiga orderläggningar och faktureringar samt registrerat försäljningar som inte ägt rum till en

sammantaget betydande summa. Detta har inneburit en ekonomisk skada för Bolaget i form av att Bolagets resultat har fått justeras och moms har erlagts på ett felaktigt sätt. Ett bolag måste kunna ha fullt förtroende för en person som innehar en sådan position som S.S. hade. Tingsrätten anser att det genom det visade agerandet som har framkommit genom M.E:s uppgifter och de ovan redovisade exemplen går att konstatera att S.S. på ett allvarligt sätt har rubbat Bolagets förtroende för honom. Det har redan härigenom förelegat laga grund för avsked.

Bolaget har åberopat att S.S. även på andra sätt har brustit i sin tjänsteutövning, men mot bakgrund av den ovan redovisade bedömningen att det fanns laga grund för avsked, kommer tingsrättens bedömning av de åberopade exempel som rör vårdslös och illojal hantering av Bolagets maskiner vara av summarisk karaktär.

I fråga om Agrotec, Turebergs, PEAB, Gruplas, Agro och Härjedalens kommun finner tingsrätten det visat att S.S. har brustit i förhållande till den dokumentationsskyldighet som ålegat honom som försäljningschef. Som försäljningschef var S.S. ansvarig för att korrekta utlåningskvitton upprättades men också för lagerhållningen av Bolagets maskiner. Bolaget har inte hittat fler än ett fåtal bristfälligt ifyllda utlåningskvitton trots att omfattande eftersökningar har vidtagits, bl.a. i samband med att Bolagets kontor flyttades till andra lokaler. Det har inte bara inneburit ett merarbete för Bolaget att lokalisera de saknade maskinerna utan också medfört att maskiner som har varit registrerade i nylager har fått omregistreras till Bolagets lager för begagnade maskiner och värderas om. Tingsrätten finner därmed att S.S:s hantering av Bolagets maskiner har varit illojal och vårdslös samt att detta har inneburit en ekonomisk skada för Bolaget.

I förhållande till Centric, Hagbergs, Uddevalla kommun och Franzén finner tingsrätten det inte utrett att påstådda brister i dokumentation kan läggas S.S. till last.

Vad avser Bolagets påståenden om vårdslös försäljning finner tingsrätten inte heller visat att S.S. har agerat klandervärt.

När det slutligen gäller frågan om S.S. brustit genom att inte dela med sig av försäljningsrapporter anser tingsrätten att det genom M.E:s uppgifter är visat att han inte har delat med sig av försäljningsrapporter på ett sätt som krävts av honom som försäljningschef.

Tingsrättens bedömning beträffande bonus

I målet är det ostridigt att koncernen uppnådde ett resultat som innebar att Bolagets anställda skulle få en bonus om 6 800 kr i förhållande till A-målet. Vad avser B-målet anser tingsrätten att det är utrett att Bolaget, med anledning av den felaktiga faktureringen, har fått justera sitt resultat på ett sådant sätt att detta mål inte uppnåddes. Vad avser C-målet, som var ett individuellt mål, konstaterar tingsrätten att det inte har klargjorts hur S.S.

uppfyllde detta, inte ens av S.S. själv. S.S. har därmed inte visat att han har rätt till bonus inom ramen för C-målet.

Således var S.S., som övriga anställda i Bolaget, berättigad till en bonus om 6 800 kr. Bolaget har gjort gällande att trots detta ska någon bonus inte utgå eftersom S.S. förfarit oredligt vid inrapportering av bonusgrundande data vilket innebär att grundförutsättningarna för bonus saknas samt att det skulle vara oskäligt om bonus utgick. Tingsrätten anser att bonus i detta fall kan likställas med intjänad lön och finner därför inte grund för att Bolaget skulle ha rätt att innehålla uppnådd bonus med hänvisning till S.S:s agerande under anställningsförhållandet. S.S. har därmed rätt till bonus med 6 800 kr.

Sammanfattning av bedömning

Tingsrätten har funnit att det förelåg laga grund för avskedande av S.S. S.S:s talan om allmänt skadestånd ska således inte vinna bifall.

Tingsrätten har funnit att S.S. har rätt till bonus med 6 800 kr brutto. Bolaget ska därmed förpliktas att utge detta belopp jämte ränta till S.S.

Rättegångskostnader

Målets huvudsakliga tvistefråga har gällt frågan om laga grund för avsked och allmänt skadestånd. S.S. är tappande part i denna del. Frågan om bonus har endast utgjort en mindre del av målet. Den del som S.S. vunnit utgör dessutom bara en begränsad del av frågan om bonus. Vid en samlad bedömning konstateras att vad S.S. har vunnit endast varit av marginell betydelse med avseende på nedlagt arbete. Tingsrätten finner därför att utgången härvidlag inte ska påverka fördelningen av rättegångskostnader. S.S. ska därmed fullt ut ersätta Bolaget för dess rättegångskostnader. Det yrkade beloppet har vitsordats av S.S. som skäligt i och för sig.

DOMSLUT

1. S.S:s talan om skadestånd lämnas utan bifall.
2. Aebi Schmidt Sweden AB ska till S.S. betala utestående bonus om 6 800 kr brutto jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 25 april 2018 till dess betalning sker.
3. S.S. ska ersätta Aebi Schmidt Sweden AB för dess rättegångskostnader med 422 000 kr, varav 405 000 kr avser ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 5 mars 2020 till dess betalning sker.